

Alex Riel

VORES TO SIND
DIKTATOREN
OG
DEMOKRATEN

Om den mest centrale konflikt i menneskers sind
Et udviklingspsykologisk perspektiv på verdens tilstand

WWW.ALEXRIEL.COM

Indhold

Verdenssituationen i vores sind	1
Fra diktator til demokrat	2
Diktatoriske skygger	3
Helhedsdemokraten	3
Krige	4
Fra udviklingsdemokrat til helhedsdemokrat	4
Klimaudfordringen	6
Eksistens	7
Helhedsdemokraternes nye verdensbilleder	8
Udviklingspsykologisk forskning	9
Spørgsmål til teksten: personlig udvikling	10
Spørgsmål til teksten: samfundsudvikling	11

"Mennesker ser ikke ud til at lægge mærke til, at deres meninger om verden også viser deres karakterer."

Ralph Waldo Emerson (1803-1882)

Verdenssituationen i vores sind

I menneskers sind findes *én* overordnet konflikt, som påvirker vores liv mere end noget andet. Det er konflikten mellem vores indre diktator og vores indre demokrat. I diktatorens sind kommer magt før ret, mens demokratens sind er domineret af princippet om ret før magt, hvormed de således er diametrale modsætninger.

Denne konflikt er central både i Vestens psykologi og i Østens spiritualitet.

Konflikten manifesterer sig via tre forskellige diktatorer og tre forskellige demokrater. Det er: *overlevelsesdiktatoren*, *den egocentriske diktator*, og *den ideologiske diktator*, der henholdsvis er domineret af *overlevelse*, *personlig magt*, eller *ideologi*. De tre demokrater er: *frihedsdemokraten*, *lighedsdemokraten* og *helhedsdemokraten*, der henholdsvis er domineret af behovet for *personlig frihed for alle mennesker*, *lighed mellem alle mennesker* eller en helhedsopfattelse, som rummer *omsorg for alt liv*. Nutidens kriser er skabt af vores sind, og derfor skal løsningerne også findes her. Hermed handler det om at forstå menneskehedens udvikling.

Man kan faktisk anskue en hvilken som helst konflikt i verden eller i menneskers sind gennem indsigt i vores indre diktatorer og demokrater. I takt med at man ser sit liv, og kriserne i verdenen gennem dette udviklingsperspektiv, udvides sindets perspektiv i en mere integreret retning. Dette er selve nøglen til at løse sindets udfordringer og hermed også konflikterne ude i verden.

Fra diktator til demokrat

Udviklingspsykologisk set er overlevelsesdiktatoren domineret af *overlevelsesinstinkter*, den egocentriske diktator af *drifter og lyst*, den ideologiske diktator af *autoritære følelser*, hvilket afføder en stærk tro på autoriteter, regler og ideologier. Frihedsdemokraten er domineret af *intelligens*, mens lighedsdemokraten desuden har udviklet *humaniserede følelser*, der omfatter alle mennesker. Helhedsdemokraten er et nyere ideal, som er ved at opstå, og denne kendetegnes ved at integrere frihed og lighed samt motiveres af et eksistentielt behov for at forbinde sig med helheden (planeten, universet, virkeligheden). Helhedsdemokraten tager således et større kosmisk perspektiv, der ikke kun omfatter menneskeheden, men alt liv. Helhedsdemokraten har udviklet et følelsesliv, der omfatter omsorg for alt liv, og en høj intelligens, som er i balance med følelserne.

Ud fra denne betragtning er udviklingen via vores indre diktatorer og demokrater ikke udelukkende viljestyret, men beror på udvikling af evner, som vi træner op via vores erfaringer med livet.

Menneskets sind er således under udvikling fra diktatorisk til demokratisk. Her lærer overlevelsesdiktatoren os, hvorledes man passer på sig selv og er garanten for personlig sundhed, mens vores indre egocentrerede diktator opbygger vores selvtillid. Den indre ideologiske diktator lærer os at sætte vores personlige behov til side for et højere formål. Det er kun, når disse evner dominerer sindet, at de bliver

problematiske. Her kan de føre til overdreven frygt (overlevelsesdiktatoren), intolerant brug af magt (den egocentriske diktator), samt dogmatisk adfærd (den ideologiske diktator).

Denne artikel baserer sig på forskning i menneskers udvikling indenfor kognition, empati, behov, etik, værdier og hjernens udvikling samt evolutionspsykologi. Her ser man en gradvis udvikling fra et diktatorisk sind hen imod et mere demokratisk sind, hvor forståelse, etik og adfærd gradvis udvides til at omfatte alle mennesker. Dette formår mennesker med det diktatoriske sind ikke.

Nogle mennesker er helt domineret af det diktatoriske sind, mens kun få mennesker udelukkende formår at agere ud fra det demokratiske sind. Det er en udvikling fra selvished mod en større grad af uselvished.

De fleste af os er almindeligvis præget af forskellige kombinationer af disse tre indre diktatorer samt de to første demokrater i form af frihedsdemokraten (liberalister) og lighedsdemokraten (socialister). Frihedsdemokraterne og lighedsdemokraterne er dog endnu kun *udviklingsdemokrater*, idet aspekter fra de tre diktatorer stadig kaprer deres personlighed, hvor de blander sig med deres demokratiske idealer. Dette er ofte ubevidst for den pågældende demokrat, der betragter diktatorisk adfærd som inhumant og derfor ikke ønsker at vedkende sig dette.

Diktatoriske skygger

Ubevidst skyggeadfærd viser sig, der, hvor vores indre diktator kamuflerer sig bag et højere gode, idet man ikke ønsker at vedkende sig diktatorisk adfærd, men ofte projicerer det ud på andre ("*Det er de andre, der er diktatorer, ikke mig.*").

Den ideologiske diktator er oftest mest præget af skygger, idet denne er idealist, men stadig yderst præget af egocentriske behov. Det kan derfor være vanskeligt at skelne mellem et sind domineret af den egocentriske diktator og den ideologiske diktator, idet de ofte er to sider af den idealistiske diktators sind. Den idealistiske diktator kan dog ofre sig for en højere sags tjeneste, hvilket den egocentriske diktator ikke formår.

Frihedsdemokraten bliver ofte kapret af den indre egocentriske diktator, idet begge disse idealiserer individualisme, mens lighedsdemokraten oftest kaptres af den ideologiske diktator, som er kollektiv orienteret. Det kunne fx være der, hvor man forsøger at skabe større lighed via central styring og ensretning af mennesker.

Frihedsdemokraten kan dog også blive kapret af den ideologiske diktator, og så ser man forsøg på at indføre liberale demokratier med magt på en ideologisk og dogmatisk måde. Lighedsdemokraten kan ligeledes kaptres af den egocentredede diktator, og så har vi en revolutionær socialist, der med magt forsøger at gennemføre større lighed, fx ved at kaste med brosten mod kapitalistiske banker eller politi under demonstrationer for større lighed i samfundet. Her anvendes lighedsdemokratiet som et skyggeredskab til at opfylde egne lystbetonede behov.

Både frihedsdemokraten og lighedsdemokraten er også stadig påvirket af overlevelsesdiktatoren, særligt når friheds- og lighedsrettigheder trues.

Overlevelsesbehovet kan også påvirke demokraternes valg, når fx økonomien er truet. Dette opleves som en utryghed, der aktiverer gamle instinkter.

Når demokratier ikke er velfungerende, skyldes det, at flere borgere domineres af det diktatoriske sind, hvor man foretrækker en stærk og troværdig leder frem for et kompromissøgende demokrati. De fleste nutidige demokrater er endnu kun udviklingsdemokrater, hvor deres bevidsthed i større eller mindre grad kapres af det diktatoriske sind. Det er dog i denne smeltedigel, at helhedsdemokratens sind fødes.

Helhedsdemokraten

Helhedsdemokraten har et planetarisk perspektiv, som rummer alt liv. Denne antages at være enten helt fri, eller næsten helt fri, fra diktatoriske kapringer af bevidstheden, og har indsigt i bevidsthedens evolutionære udvikling, som den her er beskrevet. Helhedsdemokraten opdager ganske enkelt sine indre diktatorer, inden de bliver til adfærd, og arbejder med at forstå dem samt finder forsvarlige måder at udleve dem på. Hermed er helhedsdemokraten også god til at forstå andre menneskers udvikling og kan træffe beslutninger baseret på, hvor mennesker befinder sig i deres proces.

Helhedsdemokrater findes endnu kun i fåtal, men repræsenterer en fremtid, hvor menneskers bevidsthed er tilpasset de globale udfordringer, vi står overfor. Helhedsdemokraten er således et ideal, man kan anvende til at løse de tre største udfordringer menneskeheden står overfor. Det er: *krige, klimaudfordringen* og *søgen efter eksistentiel mening*. Det er konflikter, der er skabt af vores diktatoriske sind og af vores udviklingsdemokratiske sind. Derfor er der behov for en hel ny type helhedsorienterede demokrat, hvor demokratiske rettigheder også omfatter økosystemer og hele planeten i sig selv. Som vi skal se, hænger dette sammen med søgen efter mening med vores eksistens på kloden.

Vi ser nu på, hvordan denne udviklingspsykologiske betragtning kan bruges til at analysere, hvad der sker ude i verden, og hvordan man bedst muligt kan bidrage med løsninger vedrørende menneskehedens tre centrale konflikter: *krige, klima* og *eksistens*.

Krige

Det meste af menneskehedens historie har været præget af krige, domineret af det diktatoriske sind. I løbet af det 20. århundrede bliver krige mere og mere præget af konflikter mellem diktatoriske samfund og demokratiske samfund. Anden verdenskrig handlede om demokratiets overlevelse på kloden, hvor Sovjetunion med Stalin som leder dog var på de allieredes side. Det varede som bekendt ikke længe, inden den kolde krig startede, hvormed kampen mellem diktaturer og demokratier fortsatte. Lokale krige mellem diktatoriske samfund finder stadig sted, men i den kolde krigs æra handlede det overordnet om styrkeforholdet mellem Vestens demokratier og

Sovjetunionens ideologiske diktatur. Efter Sovjetunionens fald så det ud til, at demokratiet var på vej mod at vinde globalt.

I dag ser det anderledes ud med 3 magtcentre (Vesten, Kina og Rusland), hvor kun Vesten er demokratisk. Vesten er stadig den største økonomiske og militære magtfaktor, men Ruslands og Kinas diktaturer polariserer sig mere og mere som magtfaktorer, der modsætter sig global udbredelse af demokratiet. For dem er demokrati blot et redskab for Vesten (særligt USA) til at kolonisere hele verden. Disse magtcentre er fundamentale modsætninger, der frygter hinanden, idet demokratier kan omstyrtes af et mindretal af diktatorer, mens diktatorer frygter, at folkets ret til frihed omstyrter deres autokratiske styre. Der vil således altid være krige, så længe der findes autokratiske stater, hvorimod krige kan ophøre helt på kloden, hvis alle mennesker kan udvikles til helhedsdemokrater. Indtil da kan nutidens demokrater kun gøre to ting: 1) forstå, hvorledes de tre diktatorer og de tre demokrater repræsenterer én udviklingsproces, og 2) undgå, at vores egne indre diktatorer bringer os i konflikt med andre diktatorer.

Lad os se nærmere på, hvorledes dette udviklingsperspektiv giver et indblik i nutidens konflikter.

Fra udviklingsdemokrat til helhedsdemokrat

Ser man på nutidens store krige og konflikter med dette psykologiske udviklingsperspektiv, er det tydeligt, at der er tale om et globalt opgør mellem diktaturer og demokratier, og at dette vil afgøre menneskehedens fremtid.

Sandheden eller fakta interesserer kun diktatorer, når de passer med deres hensigter. Vi ser dette i Putins Rusland og Xi Jinpings Kina, hvor alt, hvad der ikke passer ind i styrets fortælling, censureres bort. Magt kommer således før ret, men gør USA ikke det samme? Opfører Vestens demokratier sig ikke ligeledes som krigeriske magtfaktorer via invasioner af lande rundt omkring i verden?

Lad os se nærmere på dette.

USAs tidligere præsident George W. Bush og hans rådgivere besluttede at invadere Irak på baggrund af uholdbare data om Saddam Husseins kemiske våben, som CIA følte sig politisk presset til at levere. Invasionen af Irak byggede således også på manglede facts, der har mange ligheder med Putins begrundelser for invasionen af Ukraine.

Putins krig adskiller sig dog ved at være et nationalt ideologisk diktators forsøg på at omstyrte et nyt demokrati i Ukraine, hvorimod USAs invasion af Irak var et neoliberalistisk forsøg på at omstyrte Saddams egocentriske diktatur og indføre et kapitalistisk frihedsdemokrati. Putin troede, at et ideologisk diktatur kunne fungere i Ukraine, mens Bush og hans rådgivere troede, at et liberalt frihedsdemokrati kunne indføres i Irak.

De manglede begge indsigt i sindets evolutionære udvikling, hvor Putin forsøger at skrue tiden tilbage, mens Bush gik for hurtigt frem. Bush og hans rådgivere var kapret af neoliberalismens ideologi om globalisering af frie kapitalistiske samfund og

tilsidesatte fakta, mens Putin er kapret af en gammel romantisk ide baseret på russisk nationalisme. Bush er et eksempel på et udviklingsdemokratisk sind, mens Putin er et eksempel på et ideologisk og diktatorisk sind.

Men er krig ikke blot krig, hvor det ene ikke er bedre end det andet?

Demokratier kan kun indføres med magt der, hvor flertallet af borgerne ønsker det. Det gør de i Ukraine, men endnu ikke i Irak og Afghanistan. Et mindretal af diktatorer kan derimod holde ønsket om et demokrati nede, og i så fald er det berettiget at bruge magt for at opretholde retten til frihed for flertallet. Man må derimod ikke bruge magt til at fratage flertallets ret til frihed.

Hvor befinder flertallet sig henne set i et udviklingspsykologisk perspektiv?

Det er det afgørende spørgsmål at forholde sig til, i vurdering af hvorvidt man må og kan bruge magt til at opretholde ret. Her er det desuden afgørende, at udviklingsdemokraterne ikke kappes af deres indre diktatorer, men anvender deres egne erfaringer til at forstå diktatorernes psykologi.

Demokrati er hermed ikke altid det bedste styre, og det afhænger af sindets evolution, hvornår det er moralsk berettiget at gribe ind med magt. Pointen er, at i overgangsfasen mellem diktaturer og demokratier kan demokratier ikke overleve uden at formå at anvende magt for at oprethold ret. Retsprincippet elimineres uden magtprincippet, men magtprincippet må kun anvendes for at opretholde retsprincippet.

Det er dette, som verdens større konflikter i dag handler om.

Det er således krige der lærer menneskeheden at ønske fred og leve i demokratier, hvilket er en proces i sindet, som tager tid. Demokrati kan derfor ikke indføres udelukkende med politiske og sociale styreformere og reformer. Kinas nuværende ideologiske diktatur krænker menneskers frihedsrettigheder, men vil med tiden føre til liberale demokratier.

Der hvor frihedsdemokratier og lighedsdemokratier er bedst integrerede ophører krige med at eksistere. Krigene er ligeledes en katalysator for udviklingsdemokraternes afvikling af deres diktatoriske rester i sindet, idet de fremmer deres evner til at håndtere konflikter demokratisk. Det vil gradvist udvikle dem til helhedsdemokrater.

Dette er gældende for alle mennesker, hvor man med evnerne til at analysere og håndtere konflikter demokratisk, afvikler den indre diktator og udvikler den indre demokrat. Det er via vores konflikter med andre, at vi lærer at forstå sindets evolution, og hvordan man kan arbejde *med* denne udvikling. Det diktatoriske sind skaber konflikterne, mens det demokratiske sind løser dem, i takt med at denne frigør sig fra sine diktatoriske kapringer af sindet. Der er dog også en anden konflikt, som er afgørende for vores udvikling til helhedsdemokrater.

Det er menneskehedens krig mod klodens klima og økosystemer.

Her viser resterne fra vores indre diktator sig tydeligere end nogensinde før.

Klimaudfordringen

Det er i dag et videnskabeligt faktum, at klimaændringer har potentialet til at gøre livet på Jorden yderst problematisk for menneskeheden i fremtiden, i langt højere grad end diktaturer formår. Mens krige lære os at leve fredeligt sammen, i takt med at vi mættes af dem og vokser fra dem, lærer klimaudfordringen os, hvor vigtigt et globalt samarbejde er, samt hvor vigtigt det er at forstå planeten som et samlet levende økosystem. Her fødes helhedsdemokratens natursyn.

Set fra klodens synsvinkel fører vi krig mod den, selvom vi ikke opfatter det således. Det er en krig, som vi ikke kan vinde ved at besejre nogen, men kun ved at eliminere de sidste rester af vores indre diktatorer. Det magter hverken nutidens diktatorer eller udviklingsdemokrater. Netop fordi friheds- og lighedsdemokrater sætter mennesket i centrum, formår de ikke at leve op til de nødvendige forandringer, som muliggør livsbetingelserne for kommende 10 milliarder mennesker, der skal leve sammen på en klode med begrænsede ressourcer. Der er fx ganske enkelt ikke landmasser nok til at dyrke alt det kød, mennesker spiser i dag, hvis det samme er gældende for kommende 10 milliarder mennesker. Produktionen af kød, æg og mælkeprodukter bruger, ifølge forskere fra Oxford, 83 procent af klodens landbrugsjord, selvom denne kun står for 18 procent af hele verdens kalorieforbrug. Vi kan således ikke fortsætte med at leve som nu, men vi kan tilsyneladende heller ikke finde ud af at ændre vaner, så længe vi sætter vores egne behov før klodens.

Her er udviklingsdemokraterne blevet til nutidens diktatorer, og der er brug for et demokrati, der formår at tilskrive naturen rettigheder. Det er resterne af vores diktatoriske adfærd over for naturen, som er årsagen til problemerne, hvilket fordrer et helt nyt syn på naturen. I dag er det vores ønske om personlig frihed og ønske om lighed mellem mennesker, som står i vejen for en omstilling til et bæredygtigt samfund.

Frihedsdemokraterne ønsker ikke at give afkald på deres personlige behov, og lighedsdemokraterne sætter større social lighed for de svageste mennesker, over naturens behov. Begge opfører sig hermed som diktatorer over for andre levende væsener og klodens økosystem, hvor deres mål er at passe på kloden for fremtidige generationer af mennesker, men ikke for andre arters overlevelse. At sætte mennesket i centrum for alle beslutninger er udviklingsdemokraternes diktatoriske skygge. Det er således både diktatorerne og udviklingsdemokraterne, som står i vejen for udviklingen, men udviklingsdemokraterne er inden i en skarp læringskurve mod helhedsdemokratens natursyn. Dette ser vi i elektrificering af transportsektoren og i forsøget på at spise mindre kød, men der er stadig et stykke vej igen, førend man formår at leve i overensstemmelse med planetens ressourcer. Her prøver man at tilpasse sig naturen uden at ændre synet på naturen, der stadig betragtes som en brugsgenstand.

Helhedsdemokraten har gjort op med sindets indre diktatorer og opfatter planeten som et levende system i sig selv. Helhedsdemokraten finder det naturligt at være vegetar eller veganer og har ingen problemer med at tilpasse sig klodens livsbetingelser. Helhedsdemokraten har, hvad filosofen Martin Buber (1878-1965)

kaldte for et *jeg-du-forhold* til planeten, mens de fleste af nutidens mennesker har et *jeg-det-forhold* til planeten, idet man betragter kloden som et dødt klippestykke i verdensrummet. Det er denne udvikling fra at have et tingsforhold til planeten og til at tilegne sig et væsensforhold til planeten, som kendetegner processen hen imod helhedsdemokratens natursyn. Mennesker med dette natursyn er parate til at omstille sig, hvilket på længere sigt kun vil gavne menneskeheden materielt og socialt.

Krige udvikler således menneskeheden fra diktatorer til udviklingsdemokrater, og udfordringerne med tilpasning til klimaet og miljøet forandrer udviklingsdemokraterne til helhedsdemokrater ved at ændre deres syn på naturen.

Det internationale energi agentur (IEA) har for nyligt påpeget, at krigen i Ukraine fremmer Vestens grønne omstilling pga. stigende energipriser (World Energy Outlook 2022). Kriserne i verden hænger sammen.

Helhedsdemokraten ser verden som en planetarisk forbundet helhed og træffer beslutninger ud fra dette. Helhedsdemokraten ser udviklingen i et evolutionært og integrativt perspektiv, hvor der både skal være plads til menneskers og dyrs udvikling inden for klodens ressourcekapacitet.

Der er dog endnu et væsentligt spørgsmål, som hverken krige eller klima kan udvikle i mennesket, og det er svaret på, hvad der er meningen med vores eksistens på kloden.

Eksistens

De mennesker, der ikke længere har problemer med at leve fredeligt i et globalt demokrati, som er tilpasset klodens ressourcer, står ofte overfor en ny udfordring. Det er selve meningen med vores eksistens på kloden. Så længe man er optaget af overlevelse for sig selv og sin familie eller optaget af at opfylde sine egne behov eller tæt knyttet til en absolutistisk ideologi, eller man lever for at realisere mulighederne i et frit demokratisk samfund eller er optaget af at bidrage til et mere ligeværdigt samfund, så er man beskyttet mod denne eksistentielle udfordring. Men hvis man plages af spørgsmålet om, hvad der er meningen med alt dette, står man overfor mødet med sin eksistens, og det er en helt anden udfordring end krige og klimakrisen. Her kan man ikke ændre på noget ude i verden, men er nødt til at omdefinere hele sin opfattelse af verden med henblik på at kunne eksistere på en ny måde. Dette rammer mennesker, der har udlevet deres indre diktatorer, og som har en god balance mellem friheds- og lighedsdemokratens egenskaber.

De er velfungerende udadtil, men mangler mening indadtil.

Demokratier er gode til at organisere mennesker med forskellige synspunkter, men de skaber et nyt problem, idet de sætter mennesket i centrum. I Vesten har det ført til, at vores eksistens er blevet mere eller mindre meningsløs. Det viser sig i fire centrale spørgsmål, som ligger til grund for vores eksistens. Det er: 1) *Hvem er jeg?* 2) *Hvor er jeg?* 3) *Hvor er jeg på vej hen?* Og 4) *Hvordan kommer jeg derhen?*

I Vestens samfund er svaret nogenlunde således: 1) *Mit sind er opstået fra den fysiske verden.* 2) *Jeg befinder mig på et stort klippestykke i universet.* 3) *Jeg lever kun én gang.* Og 4) *Forsøg at få det bedste ud af livet, selvom det er meningsløst i sig selv.* Dette scenarie skyldes naturvidenskabernes dominans, som præger de demokratiske kulturers verdensbilleder, hvor man har sat mennesket ind på Guds plads.

Helhedsdemokraten bygger ikke kun sit verdensbillede på videnskaberne, men også på filosofisk tænkning og på nuancerede spiritualitet. Her er videnskaberne, filosofien og spirituelle undersøgelser i dialog med hinanden i søgen efter meningen med universet og vores eksistens. Dette medfører en ny *kritisk spiritualitet*, hvor mennesker anvender spirituelle metoder til at hengive sig til det guddommelige, den universelle bevidsthed, eller hvad man ønsker at kalde det, men samtidig forholder sig kritisk via filosofiens og videnskabernes metoder.

Dette er en integreret spiritualitet, som tiltaler helhedsdemokrater.

Helhedsdemokraternes nye verdensbilleder

Helhedsdemokraternes nye verdensbilleder er divergerende og befinder sig stadig i en proces, der først lige er begyndt at vise sig kulturelt, men overordnet er deres holdninger til de fire eksistensspørgsmål nogenlunde således: 1) *Jeg er et sjæleligt væsen.* 2) *Jeg befinder mig på en levende klode.* 3) *Jeg er på vej mod erkendelsen og foreningen med det levende univers.* Og 4) *Jeg opnår dette ved at leve efter en etik, der opfatter alt liv.*

Vi ser indicier for dette i store meningsmålinger i Vesten, hvor mange begynder at finde interesse for sådanne spirituelle og organiske opfattelser af verden. Vi ser også dette i new age-bevægelserne, hvor mange dog risikerer at gå i regression til tidligere religiøse trosformer, hvor den indre diktator dominerer spiritualiteten, netop fordi kritisk videnskabelig og filosofisk tænkning ofte mangler.

Nye fortolkninger af verden og mennesket baseret på kvantefysikken, parapsykologi og nærdødsoplevelser er ligeledes indicier for denne nye helhedsopfattelse, der langsomt er på vej til at blive en del af vores kultur. Her ser man ideer om liv efter døden og reinkarnation. Indenfor nogle retninger mener man, at mennesker lever videre efter døden i klodens aura, bestående af finelektriske energier, der formentlig er identisk med det usynlige energihav, som fysikere kalder for kvantevakuum. I så fald er det os selv, som på et tidspunkt genfødes, og oplever virkningerne af de krige og klimaudfordringer, vi skaber i dag.

Hvis denne analyse viser sig at være korrekt, er det udfordringer indenfor *krige, klima* og *eksistens*, som frembringer helhedsdemokraten, i takt med at vi udlever og afliver vores indre diktatorer.

Helhedsdemokraten udvikles således via tre perspektiver: 1. *person*: via vores eksistensbetingelser, 2. *person*: via krige, og 3. *person*: via klimaudfordringerne. Det er udfordringer *i sindet, i vores relationer til andre, og til naturen*, der evolutionært

skaber helhedsdemokraten. Hermed opdager vi, hvorledes alle levende væsener deltager i det samme projekt.

Her er vi alle sammen på det samme hold, men det har mennesker præget af det diktatoriske sind endnu ikke erfaret.

Diktatorer foretrækker en stærk leder og finder demokratiet naivt og uholdbart. Udviklingsdemokraterne finder ligeledes helhedsdemokraternes verdensbilleder naive og uholdbare, idet helhedsdemokraternes natursyn rækker ud over udviklingsdemokraternes nuværende erfaringshorisont.

Vi kan derfor ikke være sikre på, at denne udvikling fortsætter, som den er beskrevet her, men hvis vi vælger at leve efter disse idealer, kan vi bedst muligt håndtere krige, klima og meningen med vores eksistens.

Nutidens globale udfordringer virker således som en katalysator, der fremmer denne udvikling.

Vi skal muligvis lære at leve dette, inden vi formår at erfare det.

Udviklingspsykologisk forskning

Prøv om du/i kan afkode hvilken diktator eller demokrat eller kombinationer af disse, man ser i følgende link. Husk at begrunde jeres tolkning.

Her er dokumentarklip, filmklip og sange. De kan også bruges til gruppe- og projektarbejde, hvor gruppen indhenter information om et emne, fx *USAs politiske situation*, *Christianias historie*, *de kulturelt kreative* eller *The Overview Effect*.

Tom Hanks: Cast away

https://www.youtube.com/watch?v=Nmzh188mZqw&ab_channel=kileynorton

Donald Trump: I alone can fix it

<https://www.politico.com/video/2020/08/20/trump-at-2016-rnc-i-alone-can-fix-it-085403>

A Few Good Men (1992) - did you order Code Red?

https://www.youtube.com/watch?v=t7EksvnO9hl&ab_channel=Neauvienne

Gordon Gekko "Greed is Good" Full Speech

https://www.youtube.com/watch?v=PF_iorX_MAw&ab_channel=KenPruitt

Jeg har en drøm: tale af Martin Luther King. Jr HD (undertekst) (Remastered)

https://www.youtube.com/watch?v=vP4iY1TtS3s&ab_channel=RAREFACTS

Christiania Sangen - I kan ikke slå os ihjel

https://www.youtube.com/watch?v=kQbl0EJDkkQ&ab_channel=VariousArtists-Topic

IMAGINE. (Ultimate Mix, 2020) - John Lennon & The Plastic Ono Band.
https://www.youtube.com/watch?v=YkgkThdzX-8&ab_channel=johnlennon

Developmental Politics Simplified in 5-Minutes - Stephen McIntosh
https://www.youtube.com/watch?v=nAvMcu3_y0&ab_channel=StephenMcIntosh

The Cultural Creatives: A Hope for a New World
https://www.youtube.com/watch?v=jNNeeAdUwBE&t=131s&ab_channel=MidnightSun-EISoldeMedianoche

Edgar Mitchell: The Overview Effect VR Experience [PC VR]
https://www.youtube.com/watch?v=9A8b9cWIX2I&ab_channel=VRGAMETRAILERS

Spørgsmål til teksten: personlig udvikling

- Personlig udvikling: Kan du genkende disse diktatorer og demokrater i dit eget sind?
- Beskriv situationer fra dit eget liv, hvor du ser dem udfolde sig.
- Kan du genkende dem i din omgangskreds? Beskriv og begrund hvor.
- Hvilke af disse diktatorer er særlig udfordrende for dig?
- Bliver du selv kapret af din indre diktator, og hvordan opdager du dette?
- Hvad gør du for at være opmærksom på din indre diktator?
- Hvad gør du for at styrke og opbygge dit demokratiske sind?
- Synes du, at det demokratiske sind er bedre end det diktatoriske? Hvorfor?
- Er der situationer, hvor det diktatoriske sind er godt at anvende? Hvilke?
- Findes der et fælles mål for menneskers udvikling? Hvilket? Hvordan begrunder du din holdning?
- Hvilken kritik kan man rette mod dette psykologiske udviklingsperspektiv?

Spørgsmål til teksten: samfundsudvikling

- Hvad er forfatterens synspunkt på verdenssituationen? Hvordan begrundes det?
- Hvad er dit synspunkt på verdenssituationen? Hvordan begrunder du dette?
- Hvordan kan man beskrive andre konfliktzoner med denne analyse? Fx Taiwan? Iran? Ungarn? Eller Tyrkiet?
- Hvor ser du problemer med denne udviklingspsykologiske analyse?
- Hvordan kunne man anvende analysen hensigtsmæssigt i Danmark? På verdensplan?
- Hvordan begrunder man, at et samfund udvikler sig?
- Hvad kendetegner et godt samfund?
- Hvordan synes *du* demokratiske samfund bør forholde sig til konflikter med diktatoriske samfund?
- Hvad er formålet med samfundsudvikling?
- Hvordan får man flere mennesker til at interessere sig for samfundsudvikling?